

Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ – ΥΠ.Ε.Π.Θ
ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ & ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΛΟΓΟΥ & ΟΜΙΛΙΑΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ 2005

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: Γ. ΔΡΑΚΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΓΑΒΡΙΕΛΑΤΟΥ ΜΑΡΙΝΑ

ΑΘΗΝΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	1
Σχιτίες χειλιών – υπερώας.....	4
Έκθεση μαθητή	6
Αντιμετώπιση αρθρωτικών δυσκολιών – Πρόγραμμα παρέμβασης	9
Βιβλιογραφία	14

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μέχρι σήμερα μελέτες και έρευνες που αναφέρονται στην ανάπτυξη και την εξέλιξη του λόγου και της ομιλίας, καθώς και εκείνες που ασχολούνται με το «διαταραγμένο» λόγο και ομιλία, συγκλίνουν στην διαπίστωση ότι η γλωσσική ανάπτυξη και εξέλιξη είναι το αποτέλεσμα βιογενετικών και κοινωνικοπολιτιστικών προϋποθέσεων.

Το κύριο βάρος της αποκατάστασης των γλωσσικών προβλημάτων – δυσλειτουργιών – διαταραχών που παρουσιάζονται στην πορεία της εξέλιξης του ατόμου αναλαμβάνει η Ειδική Παιδαγωγική του λόγου και της ομιλίας.

Με τον όρο *Γλωσσικό πρόβλημα*, αναφερόμαστε για να δηλώσουμε το ευρείας κλίμακας βαρύ και μακροπρόθεσμης διάρκειας γλωσσικό «έλλειμμα», χωρίς να αναφερόμαστε στην αιτιολογία αλλά στο σύμπτωμα. Το γλωσσικό πρόβλημα συντελεί στην περιορισμένη ικανότητα του ανθρώπου για κοινωνική προσαρμογή, ενώ επιδρά δυσμενώς σε κάθε ψυχοδιανοητική και μαθησιακή διαδικασία.

Ως *Γλωσσική δυσλειτουργία*, εννοούμε τη συγκεκριμένη γλωσσική κατάσταση ενός ατόμου, με συγκεκριμένη αιτιολογία, κατά κύριο λόγο οργανική, που έχει ως αποτέλεσμα να επιβραδύνεται σημαντικά η όλη ψυχοδιανοητική και μαθησιακή εξέλιξη του ατόμου. Είναι δυνατόν, αφού την εντοπίσουμε να βελτιώσουμε τη γλωσσική κατάσταση.

Με τον όρο *Γλωσσική Διαταραχή*, εννοούμε τη μερική, λιγότερο βαριά και περιορισμένης χρονικής διάρκειας γλωσσική κατάσταση ενός ατόμου με ελαφρές επιδράσεις στην ψυχοδιανοητική και κοινωνική του εξέλιξη, που μπορεί να εξαλειφθεί με κατάλληλους παιδοψυχολογικούς χειρισμούς. Εάν όμως δεν ληφθούν έγκαιρα τα κατάλληλα ψυχοπαιδαγωγικά μέτρα και μέσα, μπορεί να εξελιχθεί σε γενικευμένη γλωσσική διαταραχή.

Τα γλωσσικά προβλήματα, οι γλωσσικές δυσλειτουργίες και γλωσσικές διαταραχές εμφανίζονται συχνά σε άτομα με φυσιολογικές γενετικές προϋποθέσεις και οφείλονται:

- Σε μια αναπτυξιακή ανωριμότητα: το παιδί δεν επικοινωνεί όπως θα περίμενε κανείς με βάση την ηλικία του, αλλά σαν παιδί μικρότερης ηλικίας
- Σε οργανικά, γενετικά ή μετε-γενετικά προβλήματα: βαρηκοΐα, σχιστία, οδοντικές ανωμαλίες, εγκεφαλική παράλυση, νοητική καθυστέρηση, κ.α.
- Σε άλλους παράγοντες: ψυχολογικά προβλήματα, αντίξοες περιβαλλοντικές συνθήκες, κ.α.

Ένα παιδί με προβλήματα στην **ομιλία** μπορεί να:

- Μπερδεύει τους ήχους σε μια λέξη
- Αδυνατεί να μιμηθεί συγκεκριμένους ήχους ή ομάδες ήχων
- Παραλείπει ήχους ή και συλλαβές από τις λέξεις

Ένα παιδί με προβλήματα στο **λόγο** μπορεί να δυσκολεύεται να:

- Καταλάβει αυτά που του λένε
- Βάζει λέξεις μαζί και να σχηματίζει προτάσεις
- Βρίσκει τις κατάλληλες λέξεις που χρειάζεται για να εκφραστεί και να συντάξει σωστά τις προτάσεις του
- Παίρνει μέρος σε μια συζήτηση
- Εκφράζεται με ευκολία και ανάλογα με τις περιστάσεις

Οι συνέπειες των προβλημάτων λόγου και ομιλίας έχουν αντίκτυπο τόσο στη συμπεριφορά και την εκπαίδευση του παιδιού, όσο και στην οικογένειά του.

Το παιδί νοιώθει μειονεκτικά και απομονωμένο, ενώ μπορεί να εκδηλώνει παράλληλα κρίσεις επιθετικότητας και θυμού.

Επίσης, δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο σχολικό περιβάλλον και σε δεξιότητες όπως η γραφή και η ανάγνωση, αντιμετωπίζει σοβαρά μαθησιακά προβλήματα.

Από την πλευρά των γονέων, ορισμένοι τέτοια προβλήματα τα αντιμετωπίζουν με ενοχή, καθώς νοιώθουν υπεύθυνοι για το πρόβλημα του παιδιού τους.

Ακόμη, μερικοί γονείς αντιδρούν με απόρριψη του προβλήματος: δεν δέχονται δηλαδή ότι το παιδί τους έχει πρόβλημα, ώστε να το αναγνωρίσουν και να προσαρμοστούν. Και μερικοί άλλοι απορρίπτουν το ίδιο το παιδί τους και συνεπώς η σχέση γονέων – παιδιού γίνεται προβληματική.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι όταν ένα παιδί αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα λόγου και ομιλίας είναι απαραίτητη η συνεργασία με κάποιον ειδικό. Μόνο με τη βοήθειά του θα μπορέσει να αξιολογηθεί ακριβώς το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το παιδί και να του χορηγηθεί το κατάλληλο πρόγραμμα παρέμβασης, ενώ παράλληλα θα έχει οικοδομηθεί ένα περιβάλλον ασφαλές και δεκτικό για αυτό.

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι κάθε προσπάθεια σκόπιμης παρέμβασης θα πρέπει να διέπεται από μια βασική αρχή: την αρχή της επιτυχίας. Οι απαιτήσεις όλων των εμπλεκόμενων θα πρέπει να προσαρμόζονται στο επίπεδο των δυνατοτήτων του παιδιού. Ο βαθμός δυσκολίας των στόχων πρέπει να αυξάνεται σταδιακά, ανάλογα με την πρόοδο του παιδιού.

Παρακάτω, παρουσιάζεται μια εργασία - μελέτη περίπτωσης ενός νηπίου 5,5 ετών με δυσκολία στην άρθρωση, η οποία οφείλεται σε σχιστία της υπερώας (λυκόστομα) και του άνω χείλους (λαγόχειλο).

ΣΧΙΣΤΙΕΣ ΧΕΙΛΙΩΝ – ΥΠΕΡΩΑΣ

Οι σχιστίες αποτελούν συχνές μορφές δυσπλασίας (1 παιδί καθε 650 γεννήσεις) που εκδηλώνονται στα χείλη, την υπερώα (λυκόστομα) ή και στα δύο και οφείλονται στην ελλιπή ανάπτυξη και συνένωσή τους κατά την εμβρυϊκή περίοδο.

Οι σχιστίες έχουν άμεσο αντίκτυπο:

- Στην άρθρωση, με σοβαρές επιπτώσεις στη γλώσσική εξέλιξη των παιδιών.
- Στη χροιά της φωνής, με έντονη ρινολαλία (μιλάει με τη μύτη λόγω μη λειτουργίας του υπεριοφάρυγγικού σφιγκτήρα).
- Στην ακοή, με επαναλαμβανόμενες ωτίτιδες. Μερικά παιδιά δυσκολεύονται να κατανοήσουν την ομιλία, όταν η ακουστική απώλεια είναι χρόνια ή εμφανίζεται σκία στα δύο αυτιά.
- Στη ρόφηση των βρεφών (κίνηση θηλασμού).
- Στη μάσηση και κατάποση.
- Στην οδοντοφυΐα.
- Στην αισθητική του προσώπου.

Ψυχολογικές επιπτώσεις

Πολλές φορές εξαιτίας της δυσμορφίας του προσώπου αναπτύσσονται αισθήματα μειονεξίας, απομόνωσης και φόβου που μπορεί να εξελιχθούν σε προβλήματα μάθησης και εν γένει σχολικής αποτυχίας.

Η έγκαιρη παρέμβαση διασφαλίζει την ψυχική ηρεμία του παιδιού και απαλύνει τον πανικό και την αβεβαιότητα των γονιών του με:

- Την αισθητική και λειτουργική αποκατάσταση των οργάνων,
- Τους κατάλληλους υποστηρικτικούς χειρισμούς σε συνεργασία με τον/την ψυχολόγο,
- Τη διασφάλιση ενός φυσιολογικού μηχανισμού, όσο αυτό είναι δυνατό, για την ανάπτυξη του λόγου και της ομιλίας.

Χειρουργικές επεμβάσεις

Άμεση προτεραιότητα δίνεται στη λειτουργική αποκατάσταση της υπερώας ή και του χείλους όσο το δυνατό νωρίτερα. Η πρώτη πλαστική χειρουργική επέμβαση του χείλους γίνεται συνήθως μεταξύ 2 και 3 μηνών, ενώ της υπερώας μεταξύ 12 και 18 μηνών.

Αργότερα, μπορεί να χρειαστούν και άλλες δευτερεύουσες διορθωτικές επεμβάσεις:

- Στην υπερώα, συνήθως μεταξύ 4-6 ετών,
- Στο άνω χείλος, συνήθως κατά την εφηβική ή μετεφηβική ηλικία.

Εξίσου σημαντική και απαραίτητη είναι η συμβολή λογοθεραπευτή στην αξιολόγηση-διάγνωση και θεραπεία του παιδιού με σχιστίες. Η συμβουλευτική γονέων και η συνεργασία με την διεπιστημονική ομάδα είναι αναπόσπαστο μέρος του ρόλου του.

Συγκεκριμένα, οι γονείς χρειάζονται βοήθεια για να κατανοήσουν τη λύση του προβλήματος, τι να περιμένουν από πλευράς γλωσσικής ανάπτυξης και πως να περιορίσουν τα προβλήματα του παιδιού τους.

Επίσης, ο λογοθεραπευτής θα προτείνει συστηματική παρακολούθηση του παιδιού και θα το εντάξει σε ένα θεραπευτικό πρόγραμμα.

ΕΚΘΕΣΗ ΜΑΘΗΤΗ

ΑΤΟΜΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

Ο Λάζαρος είναι 5,5 ετών γεννήθηκε στην Ελλάδα με φυσιολογικό τοκετό και είναι Αλβανικής καταγωγής. Είναι το τρίτο παιδί σε σειρά στην οικογένεια και έχει ακόμη έναν αδερφό 17 ετών μα μια αδερφή 15. Περπάτησε κανονικά και στα 2 του χρόνια περίπου άρχισε να μιλάει. Έχει πρόβλημα στην άρθρωση και ο λόγος του είναι τις περισσότερες φορές δυσκατάληπτος λόγω της σχιστίας που παρουσιάζει.

ΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Σύμφωνα με το βιβλιάριο Υγείας του παιδιού, όπως αυτό συμπληρώθηκε κατά τη γέννησή του, παρουσιάζει λυκόστομα, λαγώχειλο. Από πληροφορίες που πήρα κυρίως από τον μεγάλο αδερφό και τη μητέρα(δεν μιλά καλά τα ελληνικά), έχει υποβληθεί σε δύο χειρουργικές επεμβάσεις και έχει προγραμματιστεί άλλη μια για τον προσεχή Σεπτέμβρη στο Νοσοκομείο Παιδων από όπου και παρακολουθείται. Αν και οι γιατροί έχουν συμβουλέψει την οικογένεια να επισκέπτεται το παιδί και κάποιον λογοθεραπευτή, αυτό δε γίνεται για οικονομικούς λόγους.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ο Λάζαρος προέρχεται από μια οικογένεια που του προσφέρει ασφάλεια και δείχνουν ενδιαφέρον για τη μαθησιακή του εξέλιξη και την κοινωνική του ένταξη. Διαμένουν σε ένα δωάρι διαμέρισμα και εργάζονται μόνο ο πατέρας και ο μεγάλος του αδερφός.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Φοίτησε από την αρχή σε κανονικό Νηπιαγωγείο στο ολοήμερο τμήμα και φέτος είναι η 2^η χρονιά του στο σχολείο μας. Είχε από την αρχή κανονική προσαρμογή και έγινε αποδεκτός την πρώτη χρονιά της φοίτησής του μέσα στο α΄ τρίμηνο από όλα σχεδόν τα παιδιά. Τη φετινή χρονιά έχει αναπτύξει ιδιαίτερες φιλιές με συνομήλικα παιδιά.

Ακολουθεί τους κανόνες της καθημερινής σχολικής ζωής χωρίς δυσκολία και συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες του ημερήσιου προγράμματος. Δε διστάζει να ζητήσει βοήθεια όπου χρειάζεται, καθώς επίσης εκφράζει

άμεσα τις ανάγκες και τις επιθυμίες του (π.χ. να πάει τουαλέτα, να πιεί νερό κ.α.). Έχει πολύ καλό νοητικό επίπεδο, ακολουθεί πάντα τις οδηγίες που του δίνονται και ολοκληρώνει τις εργασίες.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Γλώσσα: Ο λόγος του είναι δομημένος αλλά γίνεται με δυσκολία αντιληπτός λόγω της δυσκολίας του στην άρθρωση. Απαντά με μικρές προτάσεις (3-5 λέξεων), αλλά και όπου χρειάζεται γίνεται πιο αναλυτικός και επεξηγηματικός. Λέει το όνομά του όταν του το ζητούν και ονομάζει τα μέρη του σώματός του. Λέει τα χρώματα και ονομάζει καθημερινά αντικείμενα της τάξης.

Χρησιμοποιεί το «και» σε μια πρόταση και ακούει προσεκτικά μια ιστορία στην τάξη την οποία μπορεί να αναπαραγάγει μετά. Είναι σε θέση να περιγράψει κάτι που βλέπει, αλλά και κάτι που δεν βλέπει αλλά θυμάται ή να περιγράψει κάποιο γεγονός που έλαβε χώρα στο παρελθόν.

Γράφει το μικρό του όνομα και μπορεί να το αναγνωρίζει μεταξύ άλλων. Μπορεί και αναγνωρίζει τα ονόματα άλλων παιδιών στις καρτέλες τους, τα συρτάρια τους ή όταν είναι γραμμένα στις εργασίες τους. Μπορεί και αντιγράφει λέξεις από βιβλία στη γωνιά της βιβλιοθήκης ή από κάρτες που είναι αναρτημένες.

Προαναγνωστικές δεξιότητες: Γυρίζει τις σελίδες του βιβλίου από δεξιά προς τα αριστερά. Κάνει διάκριση μεταξύ γράμματος και λέξης. Δείχνει να καταλαβαίνει τον ήχο του φωνήματος. Συνδυάζει γράμματα και λέξεις μεταξύ τους (π.χ. κότα για το «κ» , αλλά και Έρικα όπου το «κ» βρίσκεται).

Γραφο-κινητικές δεξιότητες: Κρατά το μολύβι βάζοντας το δείκτη και το μεσαίο δάκτυλο μπροστά. Χρησιμοποιεί συνδυασμούς χρωμάτων. Κόβει καλά με το ψαλίδι και κολλά χαρτόνια χωρίς δυσκολία.

Μαθηματικά: Ταξινομεί ένα σετ αντικειμένων ανάλογα με το χρώμα και το μέγεθος. Απαγγέλει και απαριθμεί έως το 10. Γράφει και δίνει σύνολα έως το 10. Μπορεί να συνδυάζει δυο σύνολα και να τα αθροίζει μέχρι το 10.

Χρησιμοποιεί χωρίς δυσκολία χωροχρονικές έννοιες: πάνω, κάτω, ανάμεσα, χτες, πριν, κ.α. Επίσης, έχει αντίληψη της διαδοχής γεγονότων: μέρα-νύχτα, αύριο-χτες., τις ημέρες της εβδομάδας.

Κοινωνικές – συναισθηματικές δεξιότητες: Αυτοεξυπηρετείται στην τουαλέτα και στην ατομική του υγιεινή. Συνεργάζεται με την ομάδα, επικοινωνεί και παίζει χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ανταποκρίνεται στους κανόνες και θέλει να τους επιβάλλει στους άλλους. Του αρέσει να έχει ηγετικό ρόλο. Είναι τακτικός με τα προσωπικά του αντικείμενα, στο συρτάρι του και στο φαγητό του.

Βοηθάει κάποιο παιδί όταν δεν τα καταφέρνει κάπου. Είναι ενεργητικός και ώριμος για την ηλικία του. Έχει παρατηρητικότητα και καλή μνήμη. Δεν του αρέσει να του επιβάλλονται οι άλλοι χωρίς λόγο και είναι ευαίσθητος. Γενικά, είναι από τα «καλόβολα» και ήσυχα παιδιά.

Γλωσσικό προφίλ:

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, ο λόγος του είναι τις περισσότερες φορές δυσνόητος λόγω της δυσκολίας του στην άρθρωση. Συγκεκριμένα, χαρακτηρίζεται από αλλοίωση και αντικατάσταση σχεδόν όλων γενικά των φθόγγων. Λέει καλά, αλλά όχι πάντα (ανάλογα με τη θέση τους μέσα στη λέξη) κάποιους εκρηκτικούς φθόγγους: «κ» και «γκ».

Δεν έχει καθαρότητα στην ομιλία του και είναι έντονη η ρινολαλία στη χροιά της φωνής του.

Οι φθόγγοι που **αντικαθιστά** είναι οι έξης:

- «τ» με «κ», τόπι = κόπι
- «δ» με «χ», δίνω = χίνω
- «ρ» με «γ», ρόδα = γόδα
- «ξ» με «χς», ξύλο = χσύλο
- «γκ» με «κ», γκάζι = κάζι
- «τσ» με «σ», τσάντα = σάντα

Οι φθόγγοι που **αλλοιώνει** είναι: «π», «β», «φ», «λ», «ζ», «θ». «σ, ς», «ψ».

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Με βάση τα παραπάνω και την προσωπική επικοινωνία μας με το παιδί θα μπορούσαμε να θέσουμε **στόχους** μέσα στα πλαίσια του Αναλυτικού Προγράμματος του νηπιαγωγείου για την αντιμετώπιση των αρθρωτικών του δυσκολιών.

Στον τομέα της **γλώσσας** θέτουμε ως **μακροπρόθεσμους** στόχους:

- Να είναι η ομιλία του αντιληπτή.
- Η αποκατάσταση της σωστής προφοράς των φθόγγων.

Για την επίτευξή τους θέτουμε τους παρακάτω **βραχυπρόθεσμους** στόχους και τις αντίστοιχες δραστηριότητες – ασκήσεις:

- Να μειωθεί η ρινικότητα στη χροιά της φωνής του.
- Να αποκτήσουν πλαστικότητα οι μύες του προσώπου του.
- Να αποκτήσει ευκαμψία και μεγαλύτερη κινητικότητα η γλώσσα του.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

- Ασκήσεις για τα χείλη:

Το παιδί να προσπαθήσει να σφυρίξει.

Να σουφρώσει τα χείλη και μετά να χαμογελάσει.

Να δαγκώσει το κάτω χείλος με τα δόντια.

- Ασκήσεις για το σαγόνι:

Το παιδί να κάνει πως μασάει με υπερβολικό τρόπο, (δαγκώνει ένα μεγάλο κομμάτι ψωμί).

Σπρώχνει το χέρι μας προς τα κάτω ανοίγοντας το στόμα του όσο μπορεί περισσότερο ενώ του κρατάμε το σαγόνι.

- Ασκήσεις αναπνοής:

Το παιδί φυσά φτερά, φούσκες, χάρτινες βαρκούλες στο νερό.

Σβήνει κεράκια πραγματικά ή μιμούμενο υποθετικά φυσώντας δυνατά.

Μιμείται διάφορους ήχους: τρένων, πλοίων, κ.α. Μιμείται φωνές ζώων.

Φουσκώνει και ξεφουσκώνει χάρτινες σακούλες.

- Ασκήσεις για τη γλώσσα – γλωσσογυμναστική:

Μιμείται τη γάτα που πίνει γάλα.

Να σκουπίσει με τη γλώσσα του τον ουρανίσκο.

Να φουσκώσει με τη γλώσσα του τα μάγουλά του.

Να μπαινοβγαίνει η γλώσσα του γρήγορα στο στόμα σαν ελατήριο.

Αυτές οι ασκήσεις καθώς και οι προηγούμενες αποτελούν κάποιες από τις λεγόμενες στοματοπροσωπικές ασκήσεις, οι οποίες εκτός από ατομικά μπορούν να γίνουν και ομαδικά στην τάξη και όταν γίνονται από όλα τα παιδιά είναι διασκεδαστικές και ευχάριστες.

Στο νηπιαγωγείο τέτοιες δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα ελκυστικές στα νήπια, καθώς προσφέρονται μέσα στα πλαίσια μιμητικών παιχνιδιών, θεατρικού παιχνιδιού και της δραματοποίησης – δραστηριότητες μέσω των οποίων εκφράζονται ελεύθερα και δημιουργικά, ενώ παραλληλα ψυχαγωγούνται.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται παρακάτω, έχουν αφετηρία τους, τους φθόγγους που λέει ο Λάζαρος πιο καλά και τους φθόγγους τους λιγότερο αλλοιωμένους για να προχωρήσουμε σταδιακά σε εκείνους τους φθόγγους που δεν προφέρει.

▪ Παιχνίδια με μουσική και στίχους .

Α. παιχνίδια φθόγγων (μίμησης ήχων αρχικά για τους φθόγγους μ, κ, γκ)

- Μιμείται τον ήχο που κάνουμε αν δοκιμάσουμε μια ωραία σοκολάτα: «μμμμ!!» ή ενός μωρού που πεινά: «μαμ».
- Τη φωνή ενός γαϊδάρου που γκαρίζει: «γκααά, γκααά,....»
- Τη φωνή της κότας που κακαρίζει: «κοκοκοκοκοκο!».

Οι παραπάνω φθόγγοι μπορούν να εξασκηθούν και μέσα από τραγούδια γνωστά μας που τα προσαρμόζουμε ανάλογα με τις ανάγκες μας ή τραγουδάκια που αυτοσχεδιάζουμε. (π.χ. το γνωστό μας τραγούδι «όταν κυρά μου θα πάω στο παζάρι....», όπου επιλέγουμε τα ζώα ανάλογα με τους φθόγγους που δουλεύουμε – κότα = κοκό, αγελάδα = μουμού.... κ.λ.π.).

Β. Παιχνίδια με φθόγγους που αλλοιώνει λιγότερο (π, τ)

- Μιμείται τον ήχο που κάνει η πάπια : «πα, πα, πα ή πι,πι, πι»
- Μιμείται τον ήχο που κάνει το ρολόϊ: «τικ, τακ»

Γ. Δείχνουμε τους φθόγγους στο παιδί κιναισθητικά. Βάζουμε το χέρι του παιδιού στα χείλη για να αισθανθεί τον αέρα σε φθόγγους όπως το π, κ, σ.

Στον τομέα της **ψυχικής υγείας** θέτουμε **μακροπρόθεσμο** στόχο μας :

- Τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος στην τάξη που θα βοηθήσει το παιδί να ξεπεράσει το πρόβλημα της ομιλίας του .

Ως **βραχυπρόθεσμους** στόχους :

- Δημιουργία κλίματος αποδοχής και σεβασμού.
- Τόνωση της αυτοπεποίθησής του.

Και οι δυο παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται ως εξής:

A. Να του δίνουμε ευκαιρίες να μιλήσει με όσο το δυνατό περισσότερα άτομα μέσα και έξω από την τάξη και κυρίως να είναι άμεση η ανταπόκρισή μας όταν το παιδί έχει διάθεση για επικοινωνία. .

B. Να του δίνονται ευκαιρίες να καταλαβαίνει εύκολες συνομιλίες, να εκτελεί εύκολες έντολες, να ζητά διάφορα πράγματα και να τα χρησιμοποιεί για τον εαυτό του.

Γ. Να μην παρέμβάινουμε άμεσα και διορθώνουμε τα λάθη που κάνει ή αυτά που δεν μπορεί να αρθρώσει.

Δ. Να προσαρμόζουμε το γλωσσικό μας επίπεδο, στο επίπεδο των δυνατοτήτων του παιδιού. Απλές, μικρές και κατανοητές προτάσεις, ειπωμένες αργά και καθαρά και αλλαγή του τόνου της φωνής μας όπου χρειάζεται.

Ο Λάζαρος ανταποκρίθηκε με επιτυχία στις περισσότερες δραστηριότητες, όπως αυτές περιγράφονται παραπάνω. Σε αυτό βοήθησε το γεγονός ότι ο Λάζαρος φοιτά για δεύτερη χρονιά στο σχολείο μας και έχει αναπτύξει πολύ καλές σχέσεις και επικοινωνία, τόσο με τα άλλα παιδιά, όσο και με τις δασκάλες. Έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα αποδοχής από τα παιδιά της τάξης του, αλλά και από τα παιδιά του άλλου τμήματος.

Και οι δύο δασκάλες χαιρόμαστε για το Λάζαρο, γιατί έχει αναπτύξει δυνατό χαρακτήρα και βρίσκεται σε πολύ καλό νοητικό επίπεδο.

Δεν είναι το φοβισμένο και ευαίσθητο παιδί που ήρθε πέρυσι στο σχολείο μας. Σε αυτό έχουν συμβάλει πολύ και τα μέλη της οικογένειάς του, που όπως φαίνεται έχουν αποδεχθεί το πρόβλημά του και τον ενθαρρύνουν αρκετά. Δε διστάζει να παίρνει πρωτοβουλίες και να βοηθά τα άλλα παιδιά όταν χρειάζεται.

Το παραπάνω πρόγραμμα παρέμβασης, αποτελεί στην ουσία μια πρόταση στην οποία καταλήξαμε έχοντας λάβει υπόψιν δυο βασικούς παράγοντες: το χρονικό διάστημα που μας απομένει μέχρι τη λήξη του σχολικού έτους (Μάιος- Ιούνιος) και την ανάγκη συνεργασίας με λογοθεραπευτή, ο οποίος και θα δώσει τις κατάλληλες οδηγίες και θα εντάξει το Λάζαρο σ' ένα ολοκληρωμένο θεραπευτικό πρόγραμμα.

Επίσης, είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι η πρόοδος οποιουδήποτε προγράμματος παρέμβασης εξαρτάται άμεσα από τις διορθωτικές επεμβάσεις που πρόκειται να γίνουν στο παιδί ανάλογα και με την ηλικία του. (τον προσεχή Σεπτέμβρη πρόκειται να υποβληθεί σε ακόμα μια επέμβαση).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δράκος, Γ.: (1999), Ειδική Παιδαγωγική των προβλημάτων λόγου και ομιλίας, Αθήνα.
- Σούλης, Γ-Σ:(2002),Μαθαίνοντας βήμα με βήμα στο σχολείο και στο σπίτι, εκδ. τυπωθήτω, Αθήνα .
- ΟΕΔΒ, Δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας - βιβλίο δασκάλου, Αθήνα.
- Σπετσιώτης Γ.: Επιστημονικό άρθρο, Αντιμετώπιση των Διαταραχών του Λόγου στα μικρά παιδιά, Παράθυρο στην εκπαίδευση, τεύχος 18, 2002, Αθήνα.
- Δασκαλάκης, Ε.: άρθρο στην ιστοσελίδα: <http://www.plastic-surgery.gr/>
- Άρθρο, <http://www.logopedists.gr>, αναφορά σε προβλήματα λόγου και σε σχιστίες.